

О. Ю. Страшок¹, Роберт Кальбарчик², Моніка Жем'янська²

¹ Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ, Україна

² Вроцлавський природничий університет, м. Вроцлав, Польща

ІСТОРИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРОЮ МІСТА КИЄВА

Система озеленення міста Києва формувалася століттями та постійно зазнавала трансформації у різні історичні періоди існування. У роботі розглянуто основні етапи формування системи зелених насаджень й основні показники забезпечення зеленими насадженнями мешканців у різні історичні періоди розвитку міста. Висвітлено еволюційний розвиток системи озеленення та благоустрою міста. Детально проаналізовано архівні й історичні літературні дані щодо розвитку різних історико-містобудівних етапів міста, зокрема й архівні документи Центрального державного історичного архіву України, Державного архіву Києва, звітну діяльність садової комісії міста Києва. Окрім цього, подано частково асортимент рослин, який був репрезентований у насадженнях загального призначення у різні періоди містобудування та просторового планування. Досліджено хронологію розвитку благоустрою міста в особливостях законотворчих документів та юридично відповідальних органів. Перша документальна згадка про виділення державних видатків на благоустрій міста датується 15 липня 1754 р. та репрезентована Указом Сенату про зобов'язання Київського магістрату виділити кошти з міських прибутків на упорядкування міста Києва. Встановлено, що у 1987 р. у міському озелененні асортимент рослин нараховував 56 деревних видів, а у 1997 р. – 185 видів, що майже в 3 рази більше. Визначено, що за період з 1970-х років по 2018 р. в 1991 р. зафіксовано найвищий показник рівня забезпечення зеленими насадженнями загального призначення жителів міста Києва та становив 25 м² на одного мешканця. Виокремлено п'ять періодів розвитку системи озеленення і благоустрою міста. Ретроспективний аналіз системи озеленення та благоустрою Києва дасть змогу фахівцям садово-паркового господарства сформувати концептуальні рішення міських зелених просторів з урахуванням багаторічного досвіду історико-містобудівних рішень для збереження історичного ландшафту.

Ключові слова: асортимент рослин; зелені насадження; місто; функціональне зонування.

Вступ/Introduction

Еволюційні тенденції розвитку зелених зон міста тісно пов'язані з плануванням просторового розвитку [10]. Для сучасних тенденцій розвитку світової спільноти у містах характерні швидкі темпи урбанізації, техногенні навантаження, екологічні катастрофи та глобальні зміни клімату, що безпосередньо впливають на якість життя мешканців населених місць, планувальну структуру та систему зелених насаджень відповідно. Наразі озеленені та рекреаційні території у містах – поліфункціональні чинники індикаторів якості життя у всьому світі. У різні історичні етапи архітектурно-планувального розвитку Києва система озеленення та благоустрою зазнавала трансформації, яка, водночас, слугує базисом для розуміння концептуальних рішень щодо створення

зелених зон у розрізі історичних особливостей.

Об'єкт дослідження – система зелених насаджень та елементи благоустрою міста Києва.

Предмет дослідження – ретроперспективний аналіз системи озеленення та благоустрою міста Києва.

Мета роботи – періодизація еволюційного розвитку системи озеленення та благоустрою на території міста Києва.

Для досягнення зазначеної мети визначено такі **основні завдання дослідження**: проаналізувати наукові публікації та історичні архівні документи щодо еволюційного розвитку системи озеленення та благоустрою Києва; виокремити нормативно-правові документи і відповідальні органи за комплекс робіт з озеленення та благоустрою Києва у різні історичні періоди; проаналізувати показники забезпечення зеленими насадженнями

Інформація про авторів:

Страшок Олександра Юрївна, канд. біол. наук, доцент, кафедра ландшафтно-архітектурної та фітодизайну.

Email: landscape_architecture@nubip.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0002-2779-7692>

Роберт Кальбарчик, д-р с.-г. наук, професор, завідувач кафедри ландшафтно-архітектурної.

Email: robert.kalbarczyk@upwr.edu.pl; <https://orcid.org/0000-0002-0564-8653>

Моніка Жем'янська, д-р с.-г. наук, професор, кафедра ландшафтно-архітектурної. Email: monika.ziemianska@upwr.edu.pl;

<https://orcid.org/0000-0001-8805-9821>

Цитування за ДСТУ: Страшок О. Ю., Кальбарчик Роберт, Жем'янська Моніка. Історичні особливості озеленення та благоустрою міста Києва. Науковий вісник НЛТУ України. 2022, т. 32, № 2. С. 07–12.

Citation APA: Strashok, O. Yu., Kalbarczyk Robert, & Ziemianska Monika (2022). Some historical aspects of greening and beautification of Kyiv. *Scientific Bulletin of UNFU*, 32(2), 07–12. <https://doi.org/10.36930/40320201>

ми загального призначення мешканців міста у різні роки історико-містобудівних етапів Києва; дослідити репрезентативність декоративних видів рослин у системі озеленення міста у різні історичні етапи розвитку міста.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У багатьох наукових роботах українських учених порушено актуальні питання ретроперспективного аналізу паркобудівництва міста Києва у розрізі різних його особливостей: А. П. Осипов [16], А. А. Лаптев [14], О. І. Заварова [26], Клименко [7], Н. Ю. Бреус [2] та ін. Однак питання розвитку комплексного озеленення та благоустрою Києва є тільки частково вивченим або висвітлено фрагментарно, де основні відомості подано в історичних архівних документах. У розрізі історичних особливостей містобудування та просторового планування міста Києва виокремлюють чотири етапи: допланувальний, кін. XVII-XIX ст., радянський та сучасний [19]. Також учений Б. І. Кохно розробив власну класифікацію ландшафтно-архітектурних радянських часів, однак питання стосовно вивчення Києва є фрагментарним [8]. Окрім цього, у паркобудуванні Києва виокремлюють 5 періодів: перший (з найдавніших до 1631 р.); другий (з 1631 р. до першої половини XIX ст.); третій (зі сер. XIX ст. до 1917 р.); четвертий (1917-1991 рр.); п'ятий (з 1991 р. і донині) [2]. Результати бібліографічного пошуку демонструють, що питання еволюційного розвитку системи озеленення та благоустрою у Києві досліджено фрагментарно і потребує уточнень.

Матеріали та методи дослідження. Для виокремлення історичних особливостей еволюційного розвитку системи озеленення та благоустрою у Києві ми здійснили бібліографічний пошук, де, окрім літературних джерел, використали історичні архівні документи Центрального державного історичного архіву України і Державного архіву міста Києва, звітну діяльність садової комісії міста.

Результати дослідження та їх обговорення / Research results and their discussion

Літературні дані свідчать, що в древні часи ліси вкривали майже все місто, а садівництво у столиці почало розвиватися тільки в IX ст. [18]. Перший парк у Києві заклав Петро Могила в 1631 р. при митрополичому дворі у Голосіївському районі, де за літературними даними у 1978 р. зростало 417 екземплярів дерев, серед яких переважали багатовікові 400-річні дуби. 15 липня 1754 р. було видано Указ Сенату про зобов'язання Київського магістрату виділити кошти з міських прибутків на упорядкування Києва, що є першою документальною згадкою про виділення державних видатків на благоустрій міста [29]. Уже 26 квітня 1762 р. було видано Наказ київського поліцеймейстера міщанам про очистку дворів та заборону висипати сміття за ворітьми будинків, який також можна вважати одним із перших документів становлення благоустрою [24].

Відомо, що генеральний план – це один із головних документів розвитку планувальної структури населених місць, який містить стратегічні комплексні рішення щодо вирішення завдань розвитку архітектурно-містобудівної ситуації із функціональним зонуванням території. Катерина II 17 квітня 1787 р. затвердила і надала Указ малоросійському генералу-губернатору П. Румянцеву про затвердження плану забудови Києва з проектом можливої ліквідації Подолу [23], однак 13 листопа-

да 1797 р. було видано Указ Павла I, де було затверджене рішення про скасування цього плану 1787 року [1].

Ще 2 липня 1802 р. було опубліковано Указ Київського губерньського правління Київському магістрату про впорядкування міських вулиць, ремонт ліхтарів і забезпечення Києва пожежним реманентом [3]. 19 грудня 1822 р. (Петербург) Думка Комітету міністрів ухвалила рішення про створення Тимчасового комітету щодо розгляду питань, що стосуються благоустрою Києва, у складі представників губерньської і виборної дворянської адміністрації та війта [22]. Резолюція Миколи I про затвердження нового плану забудови Києва датується 1830 р. [27]. 13 листопада 1831 р. опубліковано Указ Сенату про створення Тимчасового комітету для благоустрою Києва [28]. У 1834 р. було ухвалене рішення про створення Будівельного комітету з облаштування Києва (рис. 1).

№ п. п.	Делопроизводственный №	Название дела и других единиц хранения	Дата начала и окончания делопроизводства	Исполнительное делопроизводство	Отметки
		1834			
1	15729	Дело об устройстве (улучшении) городского хозяйства по указу 1834 г. с. Киева		2	

Рис. 1. Фрагмент сканкопії документа Державного архіву Києва / Fragment of a scanned copy from the document of the State Archives of Kyiv [4]

Перший генеральний план Києва затвердила Катерина II у 1832 р., який розробили генерал Міллер і граф Шувалов. З'ясовано, що в дореволюційні часи місто озеленювалося хаотично в невеликих масштабах за відсутності будь-яких робіт з охорони зелених насаджень. У 1832 р. за наказом генерала-губернатора Левашова було знищено липовий гай, який було висаджено у XVIII ст. на території, що називалася "Липки" і починався від Кловського палацу та закінчувалася царським садом з одного боку та Хрещатиком на півночі [25]. У 1833 р. цариця Катерина II затвердила зміни до Плану міста Києва, де основними тезисами було відведення 680 десятин під сади й городи, що свідчить про перші спроби виокремлення зелених насаджень як окремого елемента благоустрою. Однак тільки у 1857 р. Царський уряд у документі "Положение о строительстве города Киева" зелені насадження загального користування розглядав вперше як важливий елемент благоустрою міської планувальної структури. Також у 1857 р. тим же документом було затверджено будівельний комітет, якому підпорядковувалися державні сади. Окрім цього, було сформовано перший будівельний комітет, за яким закріплювалися державні сади. Після введення "Городового Положения" під упорядкування міського управління потрапили всі урядові сади, теплиці, оранжереї, сади плодіві і виноградні, розсадники італійські тополі та ін. Архівні дані свідчать, що оранжереї та сади на той час віддали в оренду і навіть частину Царського саду. Озеленення міста здійснювала Садова комісія, яку було створено Київською міською думою у 1857 року. Садова комісія затверджувала плани озеленення та асортимент рослин, затвердила рішення про створення власного розсадника [13]. Так, уже в системі озеленення Києва були поширені такі види рослин, як *Populus*

pyramidalis Rozier, *Syringa vulgaris* L., *Ribes aureum* Pursh. У 1917 р. площа парків становила 116,5 га, а на початку 1979 р. зафіксовано 60 парків загальною площею 3400 га.

Наприкінці XIX ст. можна виокремити новий етап розвитку у системі озеленення столиці, адже у 1890 р. Київський губернатор вніс Пропозиції Київського губернатора № 332 "Про розвиток рослинності на обочинах міста Києва". У 1892 р. було ухвалено Постанову для домовласників міста Києва 1 та 2 п. 108 ст. Городського Положення Постанова про деревні насадження вздовж вулиць. Цікавим фактом є те, що вже у 1892 р. Київська дума ухвалила Постанову про деревні насадження вздовж вулиць, де було затверджено нормативи висаджування деревних видів рослин (відстані між рослинами, від дороги тощо), рекомендації щодо агротехніки посадки, правил утримання, затверджено асортимент рослин для вулиць та різних районів міста. Так, після обвалу Володимирської гірки у 1895 р. Садова комісія ухвалила рішення зробити благоустрій та одночасно укріпити землю рослинами, де були висаджені алеї із ясена, клена, акації, канадські тополі й ін. Було сформовано квітники із багаторічників, а бордюри – із тамариксу, хости та бирючини звичайної. Укріплення схилів проводили за допомогою бузку, золотистої смородини, карагани дерев'янистої, бирючини звичайної, білої та чорної шовковиці. Площа зелених насаджень Києва стрімко збільшилася після Жовтневої революції, адже в 1917 р. вона становила 549,8 га, а в 1941 р. – близько 800 га.

Відповідно до даних "Очерка истории древесных насаждений города Киева и деятельности городской садовой комиссии" встановлено, що в системі озеленення Києва наприкінці XIX ст. був широкий асортимент декоративних рослин (рис. 2). Серед деревних рослин було репрезентовано 13 листяних деревних видів та 26 їх культиварів, шпилькових – 4 види та 1 культивар відповідно. Чагарникова рослинність була представлена 39 видами, серед яких тільки 1 вид був шпильковий *Juniperus communis* L. Серед 26 культиварів чагарників, які зазначені у документі, найбільше репрезентовано культивари виду *Spirea venusta* – 'bumaldi', 'speciose', 'alba', 'rosea', 'calosa' та 'fortunea'. Цікавим фактом є те, що відповідно до міжнародної бази визначення номенклатур рослин The Plant List назва виду *Spirea venusta* залишається досі не визначеною і є тільки одна згадка в архівних даних королівського ботанічного саду Едінбургу [21]. Серед багаторічних рослин у квітникових композиціях було представлено 32 види, 2 культивари півонії китайської та 4 культивари аквілегії звичайної.

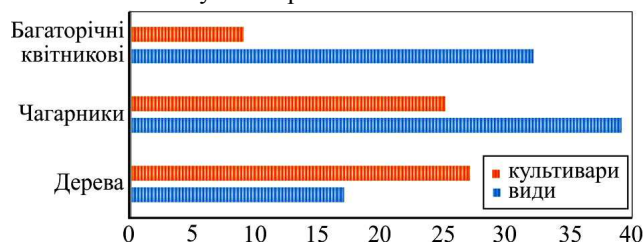

Рис. 2. Репрезентативність декоративних рослин у зелених насадженнях Києва у 1987 р. / Representativeness of ornamental plants in green plantations of Kyiv in 1987 [16]

У 1947 р. було розроблено функціональне зонування Києва, де виокремлювали території за різним функціональним призначенням, де чільне місце належало зе-

леним насадженням: зелені насадження, території залізниці, житлові та промислові території, енергетичні споруди, кладовища, базари та ін. (рис. 3). Варто зазначити, що на плані відсутня лісопаркова зона. У радянський період було сформовано сільгоспвідділ міськвиконкому та Міський трест зеленого будівництва для вирішення питань з озеленення і благоустрою столиці.

Рис. 3. Схема функціонального розподілу території Києва 1947 р. / Scheme of functional organization of the territory of Kyiv in 1947 [6]

З 1956 р. функціонує Управління зеленої зони Києва, а з 2001 р. – комунальне об'єднання "Київзеленбуд", який налічує 10 районних комунальних підприємств, 3 лісопаркових господарства, 1 міську станцію захисту зелених насаджень та 1 міський декоративний розсадник "Теремки" (рис. 4).

Рис. 4. Генеральний план Києва 1966 р. / Master plan of Kyiv in 1966 [6]

У 50-80 роки XX ст. було виконано 5- та 10-річні плани розвитку зеленої зони міста Києва, де ліси та лугопарки, що зростали біля приміської зони навколо міста, об'єднали із міськими насадженнями [11]. На думку вченого Ф. М. Левона, саме в цей період зелене будівництво у столиці досягло розквіту [15]. Отже, площу зелених насаджень міста було збільшено до 383 тис. га, з яких 150 тис. га займали приміські ліси та парки, 18,3 тис. га на території міської забудови, загального користування 4,1 тис. га. У період з 1960 по 1961 рр. на

території від площі Перемоги до Повітрофлотського проспекту було проведено масштабну заміну малоцінних насаджень із рослин *Acer negundo* L. на *Aesculus hippocastanum* L. Варто зазначити, що в генплані 1966 р. вперше було презентовано рішення з комплексним та одночасним проектуванням міста та його приміської зони з детальними розробленням лісопаркового поясу (див. рис. 4) [19].

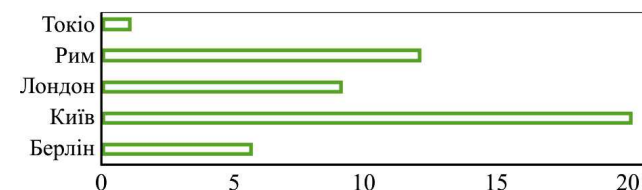

Рис. 5. Забезпеченість зеленими насадженнями загального користування на одного мешканця/м² у 1977 р. / Provision of green areas for public use per capita/m² in 1977

У 1977 р. площа зелених насаджень загального користування становила 3745 га. За нормативними показниками площа зелених насаджень загального призначення у розрахунку на одного мешканця на м² займала одне із провідних місць у світі. У 1977 р. ці показники становили близько 20 м² та були більшими майже у 4 рази порівняно із показниками Берліна та 10 Токіо (рис. 5) [11]. За даними [26], у 70-х роках ХХ ст. показники забезпечення зеленими насадженнями загального користування у місті Києві на одну людину становили 24 м², а в 1991 р. – 25 м²/1 мешканця зелених насаджень, що відповідало середньоєвропейським нормам [17].

Рис. 6. Генеральний план Києва 1986 р. / Master plan of Kyiv in 1986 [6]

Друга половина ХХ ст. ознаменувалася кардинальними змінами політики міського благоустрою, де основним завданням стала трансформація якості вуличного простору з транзитного в комфортні для мешканців міста місця зустрічі, обміну знаннями, культурного дозвілля та міського життя [20]. Зелені насадження міста постійно доповнювали й оновлювали, у 1981-1983 рр. було висаджено 123 тис. дерев та 260 тис. чагарників [12]. Генеральний план міста Києва 1986 р. є найбільш наближеним до архітектурно-планувальної структури та зонування міста до сучасного плану (рис. 6).

За літературними даними, вже у 1997 р. асортимент зелених насаджень міста Києва нараховував 185 видів і 30 форм деревних рослин, що майже у 3,3 рази більше порівняно із видовим складом деревних рослин за 1987 рік. Враховуючи все зазначене вище, пропонуємо виокремлювати п'ять періодів розвитку системи зелених насаджень та елементів благоустрою у місті Києві:

- перший – з найдавніших часів до 1631 р. (допланувальний період);
- другий – з 1631 р. до кін. ХІХ ст. (період хаотичного озеленення міста та перші запровадження нормативно-правової документації, що регламентує благоустрій та озеленення міста);
- третій – кін. ХІХ ст. до кін. ХХ ст. (період комплексного розвитку зелених зон міста, де у 50-80 рр. ХХ ст. відбувся значний розвиток зеленого будівництва міста);
- четвертий – кін. ХХ ст. до поч. ХХІ ст. (пострадянський період із переформатуванням радянських принципів озеленення та благоустрою міста до державних українських);
- п'ятий – з поч. ХХІ ст. і дотепер (сучасний період екологічно орієнтованої трансформації та уніфікації з міжнародними світовими критеріями з планувальними стратегіями розвитку міста).

Статистичні дані станом на 01.01.2016 р. свідчать, що на територіях об'єктів благоустрою зеленого господарства міста висаджено 132785 одиниць декоративних рослин, на 01.01.2017 р. – 77306 од., на 01.01.2018 р. – 140680 од. Територія зелених насаджень усіх видів у межах міста становить 56,5 тис. га, або 67,4 % від усієї площі міста, зокрема 21,6 тис. га перебуває в межах міської забудови. Згідно з Комплексною міською цільовою програмою екологічного благополуччя міста Києва на 2019-2021 рр. забезпеченість зеленими насадженнями загального користування на одного мешканця має становити у 2019 р. 22,0 м², 2020 р. – 23,0 та 2021 р. – 23,5 м² відповідно. Унаслідок збільшення площі зелених насаджень Києва підвищився показник кількості зелених насаджень загального користування на одного постійного мешканця, що становить 22,8 м² за 2018 р.

У 2020 р. у Києві нараховувалося 143 парки загальною площею 4722 га, з яких 6 об'єктів належать до спеціалізованих і займають 611,4 га (3 ботанічні сади, Київський зоологічний парк, Національний музей народної архітектури і побуту, Національний комплекс "Експоцентр України") [5]. Варто зазначити, що 50 % паркових територій займають великі парки площею понад 100 га (12 об'єктів). На території міста зафіксовано 582 сквери загальною площею 440,7 га та 49 бульварів загальною площею 150,7 га (рис. 7).

Окрім цього, показники забезпеченості зеленими насадженнями загального користування у Києві становили 18,2 м²/особу, що свідчить про тенденцію до зменшення показника у часовій динаміці [5]. Однак, на нашу думку, лімітними чинниками такої тенденції є нові виклики, які постали перед суспільством за останні десятиріччя – швидка урбанізація, техногенне навантаження, екологічні катастрофи та глобальні зміни клімату.

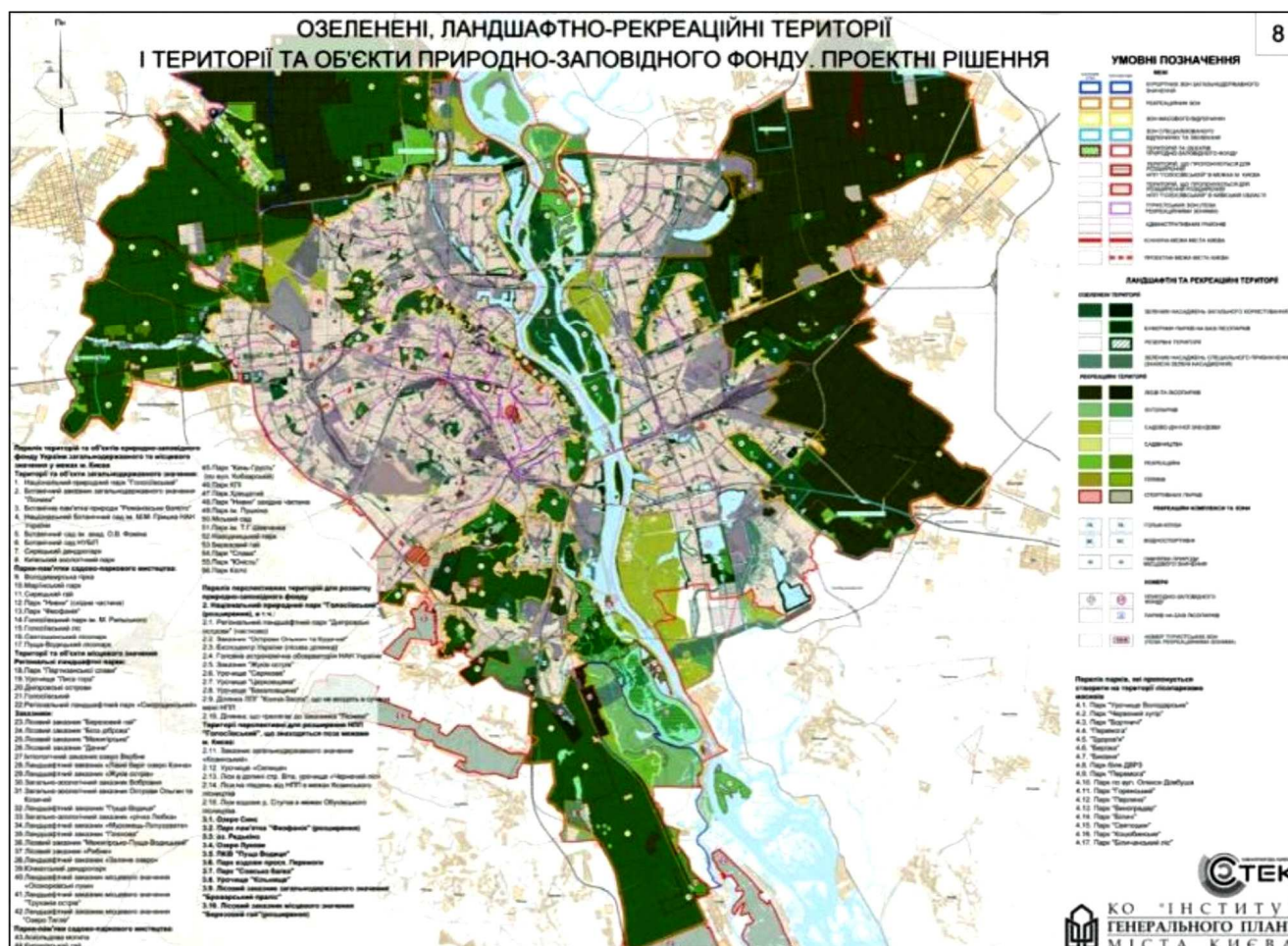

Рис. 7. План проектних рішень озелених, ландшафтно-рекреаційних територій і об'єктів природно-заповідного фонду Києва 2020 р. / Plan of design solutions for green, landscape and recreational areas and objects of the Nature Reserve Fund of Kyiv in 2020 [6]

Отже, внаслідок проведеного дослідження отримано такі *основні результати*: здійснено періодизацію еволюційного розвитку системи озеленення та благоустрою на території міста Києва.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження – вперше сформовано періодизацію еволюційного розвитку системи зелених насаджень та елементів благоустрою у Києві.

Практична значущість результатів дослідження – результати досліджень можуть використати фахівці садово-паркового господарства під час формування та реставрації зелених зон міста для розуміння історичного ландшафту столиці.

Висновки / Conclusions

За результатами проведених досліджень виокремлено п'ять періодів розвитку системи озеленення та благоустрою міста Києва: допланувальний період (з найдавніших часів до 1631 р.); період хаотичного озеленення міста (з 1631 р. до кін. XIX ст.); період комплексного розвитку зелених зон міста (кін. XIX ст. до кін. XX ст.); пострадянський період (кін. XX ст. до поч. XXI ст.); сучасний період екологічно-орієнтованої трансформації та уніфікації з міжнародними світовими критеріями (з поч. XXI ст. і дотепер).

Аналіз історичних архівних документів свідчить, що перша документальна згадка про виділення коштів з міських прибутків на благоустрій міста датується 15 липня 1754 р. Перші документальні згадки про асортимент рослин, який був представлений в насадженнях

загального призначення, датується періодом XI ст. Встановлено, що зелені насадження, як окремий елемент благоустрою міської планувальної структури, було виокремлено тільки в сер. XIX ст. у документі "Положение о строительстве города Киева". Зафіксовано, що у 1892 р. Київська дума ухвалила Постанову про деревні насадження вздовж вулиць, де було затверджено нормативи висаджування деревних видів рослин (відстані між рослинами, від дороги тощо), рекомендації щодо агротехніки посадки, правил утримання, затверджено асортимент рослин для вулиць і різних районів міста. Наприкінці XIX ст. у системі озеленення міста широко були представлені *Populus pyramidalis* Rozier, *Syringa vulgaris* L., *Ribes aureum* Pursh. У 1917 р. площа парків становила 116,5 га, а на початку 1979 р. зафіксовано 60 парків загальною площею 3,4 тис. га. У 1917 р. площа зелених насаджень столиці становила 549,8 га, а в 1941 р. – близько 800 га. Визначено, що найвищі показники рівня забезпечення зеленими насадженнями загального користування датуються 1991 р., однак, на нашу думку, це є відносно величиною, адже XXI ст. знаменується швидкими темпами урбанізації міста Києва, змінами клімату та техногенним навантаженням, що безпосередньо впливають на показник.

References

1. Boriak, H. V., Yakovenko, N. M., & Shevchenko, F. P. (Ed.). (1982). Kataloh dokumentiv z istorii Kyieva XV–XIX st. AN Ukrainskoi RSR. Instytut istorii; Tsentralnyi derzhavnyi istorichnyi arkhiv URSR u m. Kyievi. Kyiv: Naukova dumka. [In Ukrainian].

2. Breus, N. (2015). Retrospektyvnyi analiz rozvytku parkobudivnytstva u m. Kyievi ta problemy miskykh parkiv na suchasnomu etapi. *Ukrainian Journal of Forest and Wood Science*, 0(187). Retrieved from: <https://www.journals.nubip.edu.ua/index.php/Lisivnytstvo/article/view/854/817>. [In Ukrainian].
3. DAK, f. 1, op. 2 a, spr. 30, ark. 36–37. Oryhinal. [In Ukrainian].
4. DAK, f. 19, op. 4, spr. 228, ark. 43. Oryhinal. [In Russian].
5. Heneralnyi plan mista Kyieva. (2020). Onsozni polozhennia. [In Ukrainian].
6. Instytut Kyiv Henplan. Retrieved from: <https://www.genplan.kiev.ua/ist.htm>. [In Ukrainian].
7. Klymenko, Yu. O. (2002). Formuvannia derevnoi roslynnosti mista Kyieva. *Naukovyi visnyk: zb. nauково-tekhnichnykh prats*, 12(8), 56–62. [In Ukrainian].
8. Kohn, B. I. (1987). Sovetskoe landshaftnoe ysskustvo 1917–1985. Lviv: Svitanok. [In Russian].
9. Kompleksna miskoi tsilovoi prohramy ekolohichnoho blahopoluchchia mista Kyieva na 2019–2021. Retrieved from: https://www.ecodep.kyivcity.gov.ua/files/2019/1/17/programa_2019-2021.pdf. [In Ukrainian].
10. Kucheriavii, V. A. (1981). Zelenaiia zona horoda. Kyiev: Nauk. dumka.
11. Kudritskogo, A. V. (Ed.). (1985). Kyiev. Entsiklopedicheskii spravochnik. Izdaniye vtoroye Kyiev Gl. red. Ukrainskoy Sov. Entsiklopedii. [In Russian].
12. Kuzniatsov, S. I., Levon, F. M., & Pushkar, V. V. (1997). Dendrolozhichni sklad zelenykh nasadzen v Ukraini ta perspektyvy yoho polipshennia. Problemy landshaftnoi arkhitektury, urboekolohii ta ozelenennia naselenykh mist. Materialy Pershoho mizhnarozhdnoho seminaru, Lviv. Vol. 1, 205–206. [In Ukrainian].
13. Kyivzelenbud. Retrieved from: <https://www.kyivzelenbud.com/about/info/nasha-istoriya/>. [In Ukrainian].
14. Laptev, A. A., & Baranovskiy, E. D. (1966). Zelenye bohatstva Kyeva y eho okrestnostei. Kyev: Urozhai. [In Russian].
15. Levon, F. M. (2003). Stvorennia zelenykh nasadzen v umovakh urbanizovanoho seredovyscha: vymohy, limituiuchi chynnyky, shliakhy optymizatsii. *Naukovyi visnyk UKR DLTU*, 13(5), 157–161. [In Ukrainian].
16. Osypov, A. P. (1897). Ocherk ystoriy drevesnykh nasazhdeniy horoda Kyeva y deiatelnosti hor. sadovoi komysy 1887–1897. Kyev: Lytotyp. K. N. Mylevskoho. [In Russian].
17. Rishennia Kyivskoi miskoi rady vid 16 chervnia 2005 roku № 438/3014 "Pro Poriadok hromadskoho obhovorennia mistobudivnoi dokumentatsii v m. Kyievi". Retrieved from: <https://www.ips.ligazakon.net/document/MR050836>. [In Ukrainian].
18. Shulkevich, M. M., & Dmitrenko, T. D. (1978). Kyiev. Kyiv: Budivelnyk. [In Russian].
19. Stebletska, Yu. (2014). Planuvannya rozvitku m. Kyieva: istoriko-geografichni aspekti. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv, Geography*, 1(62), 70–73. <https://doi.org/10.17721/1728-2721.2014.62.17>
20. Strashok, O. Yu., Kolesnichenko, O. V., Hrysiuk, S. M., Pivkovskiy, M. Y., Bidolakh, D. I., Likhanov, A. F., Melnyk, V. I., & Liaschenko, A. L. (2020). Fitodyzainolohichni aspekty ekotransformatsii nasadzen mehapolisiv. Kyiv: FOP Yamchynskiy O. V. [In Ukrainian].
21. The Plant List. Retrieved from: <https://www.thep-plantlist.org/tpl1.1/record/rjp-17602>. [In English].
22. TsDIA SRSR, f. 1263, op. 1, spr. 285, ark. 322–327. Oryhinal. [In Ukrainian].
23. TsDIA, f. 194, op. I, spr. 251., ark. 1–2. Nepovna kopiia. // Opubl.: PSZ, t. 22, № 16529, p. 835–836. Vyklad zmistu: SSKH, ch. 1, p. 324; UKK, p. 11; YK, № 10, p. 8; ShchIZK, p. 320. Rehest: RKhU, № 569, p. 141. [In Ukrainian].
24. TsDIA, f. 59, on. I, crip. 3922, ark. I. Oryhinal. [In Ukrainian].
25. Zakrevskiy, N. N. (1858). Letopys y opysanye Kyeva. Moscow. Unyv. typ. [In Russian].
26. Zavarov, O. I. (1968). Ozelenennia Kyieva. Kyiv: Budivelnyk. [In Ukrainian].
27. Zghadka: DAK, f. 239, op. 1, spr. 36, ark. 15. [In Ukrainian].
28. Zghadka: DAK, op. 1, op. 2a, spr. 243, ark. 2
29. Zghadka: TsDIA, f. 59, op. 1, spr. 3868, ark. 4. [In Ukrainian].

O. Yu. Strashok¹, Robert Kalbarczyk², Monika Ziemianska²

¹ National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

² Wroclaw University of Environmental and Life Sciences, Wroclaw, Poland

SOME HISTORICAL ASPECTS OF GREENING AND BEAUTIFICATION OF KYIV

The system of greening of Kyiv has been formed for centuries and constantly transformed in different historical periods. The article considers the main stages of formation of the system of greenery and indicators of providing green areas to residents in different historical periods of formation of the city. The aim of the research was to analyze the evolutionary development of the greenery system and beatification in Kyiv. The authors analyze the archival and historical literature data on the development of various historical and urban stages of Kyiv, including archival documents of the Central State Historical Archive of Ukraine, the State Archives of Kyiv, and reports of the Garden commission of Kyiv. In addition, the article presents a range of plants, which were represented in plantations of general use in different periods of urban planning. The authors study the chronology of the development of greenery system in terms of legislative documents and legally responsible bodies. The first documentary mention of the allocation of state expenditures for beatification of the city dates back to July 15, 1754 and is represented by the Senate Decree on the obligation of the Kyiv magistrate to allocate funds from city revenues for the city of Kyiv. The research has revealed that in 1987 the range of plants in urban landscaping numbered 56 tree species, and in 1997 it approximated 185 species, which is almost 3 times more. We have also determined that for the period from 1970 to 2018 in 1991 the highest indicator of the level of provision of green areas of general purpose of the inhabitants in Kyiv was recorded and amounted to 25 m² per 1 inhabitant. Five periods of the development of the system of greenery and beautification of Kyiv have been singled out. Thus, retrospective analysis of the greenery system and beatification of Kyiv will allow landscape industry specialists to form conceptual solutions for urban green spaces, taking into account many years of experience in historical and urban planning solutions to preserve the historic landscape.

Keywords: list of plants; green plantings; city; functional zoning.